

avut acel brio apoteotic care a smuls admirația îndreptățită a ascultătorilor. A fost o prezentare de mare succes a unei piese de concert ce se bucură de aprecierea tuturor iubitorilor de muzică melodică, sinceră, inspirată. Ilina Dumitrescu care și-a desfășurat înperturbabil, cu tot tactul cuvenit, concepția sa interpretativă atât de justă, a fost secondată cu discernământ de meridionalul dirijor Pietro Argento și de către orchestră.

În program au mai figurat *Procesiunea nocturnă* de Rabaud (despre care tineretul de la Radioteleviziune nu știe desigur că s-a mai executat în București de foarte multe ori și că nu însemna nicidecum o primă audiere, așa cum s-a scris în program) precum și melodiile Selecțiunii din muzica scrisă de Șostacoviici pentru filmul *Tăunul* — lucrări care reprezentau, neîndoios, unele din preferințele amabilului și cordialului dirijor, muzician înzestrat, cu experiență, care iubește publicul și țara noastră. Orchestra simfonică a Radioteleviziunii s-a aliniat cu succes exigențelor cerute de acest program lung și variat care a reprezentat o nouă afirmare prestigioasă a pianistei Ilina Dumitrescu.

J. — V. P.

Brunilda Gianneo

Contactul nostru cu creația muzicală și cu interpreții din Argentina fiind destul de sporadic, am salutat inițiativa Filarmonicii „George Enescu” de a programa la concertul din 22/23 martie, desfășurat sub bagheta lui Mircea Basarab, o lucrare concertantă provenind din marea țară sud-americană, în care pulsează o intensă viață muzicală. Demonstrația a fost cu atât mai convingătoare, cu cât interpretarea solistică a aparținut unei artiste provenind de asemenea din Argentina, violonista Brunilda Gianneo, a cărei activitate concertistică intensă, susținută atât în patria sa, cât și în numeroase țări europene (Anglia, Spania, Italia, Elveția, R.F. Germania), o recomandă atenției publicului nostru.

Pentru debutul ei la București, Brunilda Gianneo a ales o lucrare reprezentativă a muzicii argentinienne contemporane, aparținând compozitorului Luis Gianneo (1897—1968) părintele violonistei — un muzician care și-a cistigat importante merite în direcția promovării tradițiilor naționale. Orientarea aceasta apare evidentă în creația sa prezentată cu acest prilej, *Concierto Aymara pentru vioară și orchestră*, scris în 1942 și executat în primă audiere la renumitul Teatro Colón din Buenos Aires în 1944. Structurată în tradiționalele trei părți, lucrarea este bazată pe forme clasice, care înveșmintează un material muzical de sorginte folclorică argentiniană, cu evidente rădăcini în muzica pentatonică. Partea I, *Allegro molto moderato*, precedată de o introducere *Sostenuto, un poco solenne*, se desfășoară în formă de sonată; vioara solistă parurge linii melodice suple, uneori cu iz melancolic, alteori de mare vivacitate ritmică, făcându-se remarcată și o lungă cadență de virtuoziitate. În partea a II-a, *Lento*, atmosfera are un caracter pastoral, evidențiat de la început printr-un solo de flaut, urmat succesiv de pasaie la două flaute, la clarinet solo și de un duet flaut-clarinet; apoi își înalță cîntul vioara solistă, țesînd volute pline de un lirism nostalgic, care continuă pe tot parcursul părții, dominată de o expresie cantabilă. În cele din urmă, vioara rămîne într-un dialog cu flautul, pentru a încheia singură mișcarea, într-o ambianță visătoare. Finalul, *Non troppo vivo*, este scris în formă de *rondo*, cu o temă-refren în care caracterul pentatonic se afirmă puternic. Vioara execută numeroase variațiuni ornamentale ale temei, prilej de afirmare a virtuozității solistei. Spre sfîrșit, tempoul se rărește, pentru a permite trecerea la o atmosferă lirică. După reluarea temei la tubă, orchestra apare pe primul plan într-o concluzie de mare amploare sonoră. Interpretarea lucrării de către

Brunilda Gianneo a avut fără îndoială pecetea autenticității stilistice, pe lângă faptul că i-a permis solistei evidențierea unor certe calități de muzicalitate.

Din restul programului, sublinjem reluarea *Sinfoniettei a II-a* de Dumitru Bughici (dedicată în 1962 cuceritorilor cosmosului), remarcabilă datorită atmosferei sale stranii, realizată prin combinarea timbrelor unor instrumente de culoare: vibrafon, xilofon, glockenspiel și flexaton (fierăstrău). Cu ocazia acestei reluări, compozitorul a revizuit unele pagini, mai cu seamă ale mișcării finale.

În ciclul „Liszt — Strauss, maeștri ai poemului simfonic”, Mircea Basarab a prezentat apoi *Tasso* de Liszt, în care *Lamento*-ul inițial — un fel de cantilenă venețiană tragică — ne pune în prezența unui genial precursor al compozitorilor moderni, pentru ca *Triumful* final să ne apară astăzi întrucîtva lipsit de suflu epic și de substanță, în ciuda bogatei sale instrumentații. Celebrul *Till Eulenspiegel* al lui Richard Strauss a încheiat seara într-o ambianță de strălucire orchestrală, în care ne-ar fi plăcut totuși să găsim mai multă lejeritate ritmică, alături de un elan dinamic mai accentuat. Peripețiile lui Till ne evocă figura unui tînăr năzdrăvan, gata oricînd la cele mai năstrușnice farse. Vioiciunea aceasta de spirit, care există în partitura straussiană, se cere însă a fi relevată prin mijloacele specifice ale artei dirijorale, pentru a asigura eroului o „prezență” dramatică și muzicală cît mai apropiată de imaginea făurită în atîtea povestiri clasice ale literaturii germane din ultimele cinci secole.

E. E.

Isaac Karabtchewski

Dirijorul brazilian Isaac Karabtchewski, director muzical și prim dirijor al orchestrei simfonice braziliene a fost pentru a doua oară oaspetele nostru. La Filarmonica „George Enescu” a condus în martie a.c. un „Festival Brahms”.

Deși tînăr, Karabtchewski a dovedit o dată mai mult remarcabile însușiri de muzician și totodată de prestigios șef de orchestră. A apărut foarte sobru, imperturbabil în mișcările sale, poate uneori realizate în unghiu drepte, simetrice, dar exprimînd permanent o gîndire muzicală și sensibilitate ce concordau perfect cu fondul muzicii prezentate.

Uvertura festivă, academică, nu este printre cele mai reprezentative piese ale marelui compozitor. Concepută, cum se știe, cu prilejul decernării titlului de doctor honoris causa de către Universitatea din Breslau, ea are un caracter ocazional; am spune convențional. Dar dirijorul a reușit să-i însuflească viața bogată, să creeze o atmosferă realmente festivă, în care *gaudeamus igitur* final a răsănat maiestuos, solemn și optimist.

Apoi mezzo-soprauna Martha Kessler, corul bărbătesc și orchestra Filarmonicii au interpretat *Rapsodia* scrisă de compozitor pentru o asemenea formație. Este o lucrare cu momente predominant dramatice, elegiace, pe care solista le-a exprimat cu o concentrată gravitate, susținută cu gingășie de plinul corului masculin și al orchestrei. Dirijorul a dovedit o înțelegere deplină a conținutului *Rapsodiei*, conducînd cu rafinată nuanțare pasajele ce exprimau o simțire poetică subtilă, ca și momentele de îngîndurare, redată de solistă cu o remarcabilă adîncire a acestora — totul finalizat într-un *descrecendo* ca de vis...

Virtuțile dirijorale ale lui Karabtchewski aveam să le aflăm din plin în *Sinfonia a II-a* de Brahms care a împlinit partea a doua a programului. Relevăm cu plăcere impresia generală lăsată de dirijor, aceea a unui cunoscător în profunzime a muzicii lui Brahms dar totodată și a unui tîlmăcitor inspirat al acesteia. A imprimat mult lirism temei inițiale a

primei mișcări apoi cantilenei ce urmează cu pronunțata-i notă romantică.

Dirijorul a apărut concentrat și mediativ în *Adagio* următor, unde orchestra a răspuns cu promptitudine intențiilor sale afirmate cu sobrietate și noblețe, o noblețe și a tinutei de care nu s-a depărtat nici în următorul *Allegretto grazioso* a cărui alură de dans lent a fost redată cu toată gingășia și eleganța cerute; acel caracter bucolic, visător, s-a făcut permanent simțit.

Finalul a fost condus cu multă energie, cu evidențierea frumoaselor sale detalii cărora dirijorul i-a comunicat o juvenilă prospețime. Orchestra a răspuns cu grijă și eficiență.

Pe Isaac Karabtczewski, dirijor de competență și ținută aleasă îl așteptăm oricând cu simpatie în mijlocul nostru.

J. — V. P.

Radu Zvorișteanu

Publicul meloman care frecventează manifestările vieții muzicale bucureștene s-a obișnuit mai demult să-l găsească pe violonistul Radu Zvorișteanu așezat la pupitrul primului concert-maestru al Orchestrei simfonice a Radioteleviziunii, asigurând unitatea și disciplina compartimentului viorilor sau executând — după caz — solo-uri de o mare căldură a sunetului și puritate a intonației. Tot Radu Zvorișteanu a fost — într-o vreme — și animatorul Orchestrei de cameră fără dirijor a Radioteleviziunii, formație care a depus, sub îndrumarea sa, o activitate rodnică (incluzând și înregistrarea unui valoros disc cu *Simfonia nr. 45 în fa diez minor „Despărțirea”* de Haydn și *Simfonia nr. 29 în la minor KV 201* de Mozart), înainte de a se autodizolva spre regretul unanim. Cînd, în vara anului 1969, Ion Voicu pune bazele Orchestrei de cameră „București”, el i-a încredințat în mod firesc lui Radu Zvorișteanu funcția de concert-maestru, conținând pe experiența sa în acest domeniu și pe calitățile demonstrate cu prisosință în decursul anilor. În fine, Radu Zvorișteanu a putut fi ascultat, în repetate rînduri, ca prim-violonist al unui cvartet de coarde, care s-a impus atenției generale prin concerte publice și înregistrări.

Toate aceste activități nu au părut însă să-l satisfacă pe muzicianul, al cărui potențial artistic mai includea și alte disponibilități, nu neapărat legate de instrumentul care i-a adus atîtea succese. Colaborînd strîns, în calitate de concert-maestru, cu atîția dirijori care s-au perindat — în decursul anilor — la pupitrul Orchestrei simfonice a Radioteleviziunii, dar mai ales simțind vocația pentru arta dirijorală, Radu Zvorișteanu a început să-și încerce forțele în acest domeniu în cadrul Conservatorului „Ciprian Porumbescu”, cu formația simfonică a studenților. Rezultatele nu au întîrziat să confirme calitățile sale de pedagog de orchestră. Un concert susținut cu cîteva luni în urmă a dovedit că Radu Zvorișteanu știe să minuiască bagheta cu aceeași abilitate ca și arcușul, că este în măsură să se afirme cu autoritate nu numai în fruntea unui compartiment de viori, ci a unei orchestre întregi *).

Impresia aceasta avea să fie întărită cu prilejul concertului din 14 martie, cînd Radu Zvorișteanu a apărut alături de colegii săi din Orchestra simfonică a Radioteleviziunii, dar nu la pupitrul concert-maestrului, ci la acela al dirijorului. Programul a cuprins lucrări de amplă desfășurare orchestrală, dîndu-i astfel prilejul să demonstreze capacitatea sa de a coordona o formație instrumentală apropiată

de efectivul ei maximal. Pentru început, *Simfonia nr. 9 în mi minor („Din lumea nouă”)* de Dvorak a beneficiat de o interpretare totodată dinamică și lirică, vîdînd că Radu Zvorișteanu posedă din plin simțul ritmului și al coloritului. Gestică sa este sobră, dar eficientă, reușind să evidențieze cu claritate arhitectonica lucrării, contrastele, generozitatea melodică. Orchestra l-a urmărit cu atenția încordată și a răspuns cu promptitudine indicațiilor sale, atît în momentele de *tutti*, cît și în excelențele solo-uri de corn englez, oboi, flaut, clarinet, corn (cu obiecția că, în afara primului cornist Ion Bădănoiu, ceilalți membri ai compartimentului cornilor n-au putut evita frecvente „accidente” de intonație, mai ales în partea I a Simfoniei). Tempii adoptați au fost în general corespunzători, poate doar cu excepția celui din *Largo*, întrucîtva trenant și de aceea nu îndeajuns de propice pentru a releva frumusețea și căldura cantilenelor.

Remarcabilă, sub toate aspectele, a fost interpretarea poemului simfonic *Pinii din Roma* de Respighi, în care Radu Zvorișteanu a știut să releve viziunea deopotrivă realistă și poetică a acestei evocări a peisajului roman de astăzi și de odinioară. Contururile amplei fresce sonore au fost realizate cu multă pregnanță, obținîndu-se în ansamblu aceea atmosferă specifică Cetății Eterne, despre care Stendhal spunea cîndva că este suficientă pentru a aduce fericirea.

Solista serii — în *Concertul pentru harpă și orchestră* de Paul Constantinescu — a fost tînăra Elena Ganțolea, membră a Orchestrei simfonice a Radioteleviziunii. Într-o lucrare concepută pentru a evidenția cele mai variate posibilități ale harpei — nu numai ca instrument de culoare, ci și ca personaj principal în expunerea și susținerea discursului muzical — Elena Ganțolea a făcut față cu multă abilitate considerabilelor dificultăți tehnice ale partiturii, dovedindu-se una dintre cele mai înzestrate harpiste din tînăra generație. Alături de orchestra dirijată cu autoritate de Radu Zvorișteanu, ea a reușit să pună în valoare calitățile certe ale acestui opus concertant, care relevă o dată mai mult măiestria lui Paul Constantinescu în adaptarea filonului folcloric la cele mai diverse forme ale muzicii simfonice.

E. F.

Muzică franceză

În Sala mică a Palatului a avut loc la 13 martie un interesant recital de muzică franceză — sonate pentru pian și vioară — susținut de Alexandru Demetriad și Mihai Constantinescu. În program: Leclair, *Sonata în do minor*, Lekeu, *Sonata în Sol major* și Fauré, *Sonata op. 13 în La major*. Ambii artiști, cu o foarte susținută activitate concertistică, din dorința de a-și diversifica manifestările, au prezentat publicului în ultimii ani recitale de sonate. Am ascultat astfel integrala sonatelor de Grieg, de Schumann iar de data aceasta programul a fost alcătuit din trei foarte reprezentative sonate de muzică franceză.

Jean-Marie Leclair (1697—1764) este un clasic, a cărui faimă a fost poate umbră de personalitatea lui Rameau, marele său contemporan. Vaga intenție programatică (sonata poartă ca titlu „Le tombeau”) a fost tradusă de interpreți printr-o sobrietate stilistică, o anumită nigoare ce releva dorința de a-i imprima un caracter cît mai obiectiv.

Sonata de Lekeu ne-a amintit de avîntata versiune a lui George Enescu, care prețuia opera compozitorului francez, stîns din viață la vîrsta de 24 de ani, Guillaume Lekeu era un poet care frecventa salonul lui Mallarmé și își prepara doctoratul în litere. Afinități electivă au determinat poate pe

*) A se vedea cronica în revista „Muzica” nr. 3/1974.